

різноманітних форм організації місцевого самоврядування, поліпшення економічної основи діяльності місцевого самоврядування тощо [5, с. 17].

Вважаємо, що повинні створюватись додаткові суб'єкти в органах місцевого самоврядування для попередження, виявлення та протидії проявам корупції на відповідній території. Пропонуємо доповнити Закон України «Про місцеве самоврядування» відповідною статтею, яка б чітко зобов'язувала органи місцевого самоврядування проводити профілактичні бесіди з установами, організаціями підприємствами щодо заборони корупції та про відповідальність за скоєння даного злочинного діяння. Також, доцільним є запозичення досвіду боротьби з корупцією у таких розвинутих країнах світу, як Норвегія.

Список використаних джерел

1. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 року № 1700-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1700-18/paran738#n738>.
2. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80/print>.
3. Corruption Perceptions Index 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://www.transparency.org/news/feature/corruption_perceptions_index_2017.
4. Норвезький досвід і досліди над норвежцями // Новості України и мира – новости от ТСН.ua» - [Електронний ресурс] – <https://tsn.ua/analitika/norvezkiy-dosvid-i-doslidi-nad-norvezhcyami.html>.
5. Національний Конвент України щодо ЄС. Рекомендації робочих груп / Укр. Незалеж. центр політ. дослідж. / за заг. ред. В. Лупація, Ю. Тищенко. – К. : Агенство «Україна» 2013. – 92 с.

Романова Ніколь Віталіївна,

здобувач ступеня вищої освіти магістра ННІ № 3
Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: професор кафедри
кримінального процесу Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних наук,
професор **Горбачевський В.Я.**

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДОТРИМАННЯ ТА ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ

Людина, її честь і гідність визнаються в Україні, як демократичній і правовій державі найвищою соціальною цінністю, забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави. Презумпція невинуватості є однією з загальних засад кримінального провадження, якому повинні відповідати його зміст та форма, а також є необхідною гарантією захисту прав особи, обґрунтованості в

висловлюваннях з боку правоохоронних органів, громадськості та інших осіб, забезпечує справедливий судовий розгляд.

Правова презумпція – це закріплене в нормах права ймовірне бездоказове припущення про наявність або відсутність фактів, що можуть призводити до певних наслідків у сфері правового регулювання, яке повинно обов'язково реалізовуватись у конкретній юридичній ситуації та є значущим у випадку спростування можливості його застосування до конкретного випадку [1]. Кримінальне процесуальне законодавство України містить велику кількість правових презумпцій, однією з яких є презумпція невинуватості.

Відповідно до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, яка ратифікована Верховною Радою України від 17 липня 1997 року, уряди держав – членів Ради Європи, які підписали цю Конвенцію зобов'язані поважати права людини, в тому числі щодо права на справедливий суд. Кожен, кого обвинувачено у вчиненні кримінального правопорушення, вважається невинуватим доти, доки його вину не буде доведено в законному порядку [2].

Законодавчо презумпція невинуватості закріплена в ст. 62 Конституції України (далі – КУ), ч. 2 ст. 2 Кримінального кодексу України (далі – КК) та в ст. 17 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК) передбачає, що: «Особа вважається невинуватою у вчиненні кримінального правопорушення і не може бути піддана кримінальному покаранню, доки її вину не буде доведено у порядку, передбаченому КПК, і встановлено обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили» [3].

Водночас ніхто не зобов'язаний доводити свою невинуватість у вчиненні кримінального правопорушення і має бути виправданим, якщо сторона обвинувачення (слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор) не доведе винуватість особи поза розумним сумнівом, крім того воно не може ґрунтуватися на доказах, одержаних незаконним шляхом, а також на припущеннях. Усі сумніви щодо доведеності вини особи тлумачаться на її користь (частини 2 і 3 ст. 62 КУ та частини 2–4 ст. 17 КПК). До того ж, ч. 5 ст. 17 КПК визначає, що: поводження з особою, вина якої у вчиненні кримінального правопорушення не встановлена обвинувальним вироком суду, що набрав законної сили, має відповідати поведженню з невинуватою особою [4].

У свою чергу в ч. 1 ст. 20 КПК передбачено, що підозрюваний, обвинувачений, виправданий, засуджений має право на захист, яке полягає у наданні йому можливості надати усні або письмові пояснення з приводу підозри чи обвинувачення, право збирати і подавати докази, брати особисту участь у кримінальному провадженні, користуватися правовою допомогою захисника, а також реалізовувати інші процесуальні права, передбачені цим Кодексом. Інакше кажучи сторона обвинувачення зобов'язана довести вину або невинуватість збираючи докази, а сторона захисту має таке право, а не обов'язок.

В Україні презумпцію невинуватості найчастіше порушують у трьох випадках: при виголошенні публічних заяв політиками і прокурорами про чийсь винуватість задовго до закінчення судового процесу, коли судові рішення, що не є обвинувальним вироком, відображає думку про винуватість особи, та під час затримання осіб, підозрюваних і/або обвинувачуваних у скоєнні злочину, і обранні ним запобіжного заходу [5].

Тобто сторона обвинувачення у процесі досудового розслідування приймає процесуальні рішення та вчиняє процесуальні дії (повідомлення про підозру, складання обвинувального акту, підтримання обвинувачення в суді тощо), з огляду на наявні докази, що були зібрані, перевірені і оцінені, має внутрішнє переконання у винуватості або невинуватості особи. Однак до набрання вироком законної сили, а відповідно правосуддя в Україні здійснюється виключно судами, така особа вважається (припускається) невинуватою у вчиненні злочину, тому всі публічні висловлювання з приводу винуватості особи стороною обвинувачення є неприпустимими. Крім того, для прокурора передбачена дисциплінарна відповідальність за публічне висловлювання, яке є порушенням презумпції невинуватості відповідно до п. 9 ч. 1 ст. 43 Закону України «Про прокуратуру».

Проте, відповідальність за порушення презумпції невинуватості передбачена лише для прокурора. В ч. 2 і ч. 3 ст. 387 КК встановлюється кримінальна відповідальність за: «розголошення даних оперативно-розшукової діяльності, досудового розслідування, вчинене суддею, прокурором, слідчим, працівником оперативно-розшукового органу незалежно від того, чи приймала ця особа безпосередню участь в оперативно-розшуковій діяльності, досудовому розслідуванні, а також даних, що ганьблять людину, принижують її честь і гідність» [6], проте таке діяння не охоплює порушення презумпції невинуватості.

Отже, кримінальний процесуальний закон гарантує забезпечення захисту прав підозрюваної, обвинуваченої особи в контексті презумпції невинуватості, однак не визначає відповідальність за порушення цієї засади всіма учасниками сторони обвинувачення, котрим в силу виконання покладених на них законом обов'язків відомо про обставини справи, крім прокурора. На нашу думку, доцільно було б внести зміни до Закону України «Про Національну поліцію України», передбачивши дисциплінарну відповідальність у вигляді дисциплінарних стягнень за порушення презумпції невинуватості, види яких передбачені Законом України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», а також до КПК і Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Список використаної джерел

1. Вапнярчук В. В. Теоретичні основи кримінального процесуального доказування: дис. ... д-ра юрид. наук. Харків, 2018. 524 с.
2. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. URL:http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.

3. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.

4. Кримінальний процесуальний кодекс: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України. 2013, № 9–10, № 11–12, № 13, ст.88

5. Фулей Т.І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні правосуддя: науково-методичний посібник для суддів. Київ. 2015. 208 с.

6. Кримінальний кодекс України: Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25–26. Ст. 131.

Рощупкін Сергій Вікторович,

аспірант кафедри адміністративної діяльності
Національної академії внутрішніх справ

ОБМЕЖЕННЯ ЩОДО ОДЕРЖАННЯ ПОДАРУНКІВ

Одержання дарунків посадовими особами на сьогодні віднесено до складу адміністративних правопорушень, пов'язаних з корупцією, що має високий рівень суспільної шкідливості як різновид правопорушень, пов'язаних з корупцією.

Подарунок стає хабарем в тому випадку, якщо його отримання державним службовцем передбачає виконання певних дій, пов'язаних з його службовим повноваженням. Існують деякі обмеження і заборони, які тісно пов'язані з отриманням подарунків державними службовцями, і в цілому, з отриманням будь-яких матеріальних вигод, які є одними з головних антикорупційних заходів безпеки. Отримання дарунків посадовими особами всередині державних та приватних структур призводить до розширення масштабів корупції.

З метою обмеження такої форми прикриття корупційних проявів, у пункті 5 статті 8 Конвенції ООН проти корупції наголошено на тому, що кожна Держава-учасниця прагне, у належних випадках і згідно з основоположними принципами свого внутрішнього права, запроваджувати заходи й системи, які зобов'язують державних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, в тому числі і про суттєві дарунки, у зв'язку з якими може виникнути конфлікт інтересів [1].

Для України питання неправомірності подарунків є вкрай актуальним, адже в багатьох випадках з метою вирішення питань у власних інтересах подарунки передаються публічному службовцю особами:

які зацікавлені в певних офіційних діях установи, в якій працює службовець;

які ведуть бізнес або розраховують на ведення бізнесу з цією установою;

які здійснюють певні види діяльності, що регулюються відповідною установою;